

Vrijdag 13 december 1918 – ochtendeditie

Nederland.

Naar aanleiding van geruchten als zou de reis van generaal Van Heutz naar België zijn geschied op aandrang van het militaire huis van de koningin, meldt het Nederlands Correspondentiebureau in Den Haag:

Generaal Van Heutz behoort als grootofficier der kroon niet tot het militair huis van de koningin, maar tot het civiele huis. Reeds in september jongstleden heeft het Duitse legerbestuur gevraagd, of hare majesteit bezwaar had tegen een uitnodiging aan generaal Van Heutz om een bezoek te brengen aan het front.

Gelijk steeds in dergelijke gevallen is geschied, is dit verzoek ingewilligd. Hare majesteit's grootmeester heeft, ingevolge hare majesteit's bevelen, nadrukkelijk aan generaal Van Heutz opgedragen, de meest strikte neutraliteit te betrachten.

Het tijdstip van het bezoek is verder geheel buiten hare majesteit om vastgesteld.

Londen, 12 december. De Pall Mall Gazette, die president Wilson's aanstaande komst in Frankrijk bespreekt, zegt: Wilson zal de gelegenheid hebben zelf te aanschouwen wat de Duitsers in Frankrijk en België hebben verricht en hij zal door persoonlijke gesprekken in staat zijn het standpunt te begrijpen van hen, die onder deze gruwelijke uitspattingen hebben geleden. Wilson bezit een juridische geest. Van de levende staatslieden is er geen beter in staat de getuigenissen naar waarde te schatten en de feiten met moed en vastberadenheid in de ogen te zien.

Een schuldige aan wreedheden bestraft?

Parijs, 12 december. De correspondent van de New York Herald te Koblenz meldt, dat de Duitse generaal von Tesny, die in het begin van de oorlog gouverneur van Belgisch Luxemburg was, te Trier gearresteerd is en naar Metz gebracht. Het is nog niet precies bekend waarvan hij wordt beschuldigd, maar hij zal onder andere aansprakelijk worden gesteld voor de terechtstelling, zowat zonder vorm van proces, van 112 inwoners van Aarlen.

Uit België.

Brussel, 11 december. Jaspas, minister van volkshuisvesting heeft bij de kamer een ontwerp tot herstel van oorlogsschade aanhangig gemaakt.

De Belgische socialisten en de oorlog.

Brussel, 11 december. De algemene raad van de socialistische partij heeft in zijn vergadering van vandaag het rapport gehoord van de Brouckère en Vandervelde over hun optreden in de landen der bondgenoten gedurende de oorlog. De Brouckère heeft een lang rapport voorgelezen, waarin hij verslag heeft uitgebracht over de conventies, waaraan ze hebben deelgenomen in de landen der bondgenoten. Sprekend van de pogingen te Stockholm gedaan, zegde de Brouckère dat Mr. Troelstra hem in een gesprek verteld heeft, dat hij te Berlijn de rijkskanselier ontmoet had, die, toen hij het doel van zijn (Troelstra's) reis vernam, tegen hem zegde: "Meneer Troelstra, gaat u toch naar Stockholm en maak er vrede!"

België.

Uit Brussel wordt aan het Belgisch Dagblad gemeld, dat het onderzoek inzake de vereniging Volksopbeuring knoeierijen en geldverduisteringen aan het licht heeft gebracht. Tegen Leo Meert,

bestuurder van Volksopbeuring is een bevel tot inhechtenisneming uitgevaardigd.

Het Belgisch gerecht is voornemens aan Nederland de uitlevering van de activisten te vragen die medeplichtig zijn aan de knoeierijen ten opzichte van Volksopbeuring.

De Belgische bladen melden dat de academische raad der oude Gentse hogeschool aan president Wilson, Clemenceau, Lloyd George, Foch, Joffre en Beaty een doctoraat honoris causa heeft verleend.

Professor Fredericq is de vorige week in Gent teruggekeerd, waar prof. Pirenne reeds een paar dagen vroeger was aangekomen.

Le Soir meldt, dat de Duitsers gedurende de suikercampagne 1917-1918 uit België hebben meegenomen honderd miljoen kilo suiker, welke in de vorm van confituur over de grens gingen. Onder andere kwam bij de Duitse Bank, in plaats van in de Belgische schatkist, een bedrag van 63.000.000 F, zijnde de opbrengst van suikerrechten.

Nederland en België (ingezonden stuk).

Rotterdam, 11 december 1918.

Mijnheer de redacteur,

De laatste dagen wordt in de kranten gesproken over een opkomende vijandige stemming tegen Nederland en de Nederlanders in België. Reeds verschenen daaromtrent enkele ingezonden stukken in de krant, en volgens mij kan het voor de goede verstandhouding tussen Nederlanders en Belgen geen kwaad, mijn ondervinding te voegen bij hetgeen anderen dienaangaande reeds publiceerden.

Ik heb een kort bezoek gebracht aan Antwerpen en werkelijk nergens onder stoelen of banken gestoken dat ik Nederlander ben.

Juist omdat ik vreesde, te worden aangezien voor een soort vijand van de Belgische natie, viel mij dubbel op, met welk een hartelijkheid ik ben bejegend. Met opzet zijn wij, dit wil zeggen een Hollander, sinds jaren woonachtig in Antwerpen, en ik, in verscheidene publieke gelegenheden geweest en hebben gesproken over de kwestie en hoorden steeds maar weer, als we vroegen naar de zogenaamde vijandige houding tegen de Nederlanders: "bijlange niet", en dan volgde meestal een gesprek over "de vlucht", de goede ontvangst in Holland en de Duits.

Trouwens, de mensen zijn zo door en door gelukkig, dat hun land is verlost uit de handen van hun vijand, dat in hun geest zelfs geen plaats is voor dergelijke dingen.

Een dergelijke nationale kwestie zou zich natuurlijk ook uiten in een stad als Antwerpen.

Dat misschien eens een Hollander minder goed bejegend is, och het had ook net zo goed een Engelsman geweest kunnen zijn.

Landgenoten, mijn ondervinding is deze: we hebben een betere verhouding gekweekt, dan misschien ooit bestaan heeft. België is veeleer dankbaar dat vijandig. Ook van "landhonger" merkten wij niets.

Meneer de redacteur, ik hoop, dat u door opneming onder "ingezonden stukken", mee zult willen werken, tot de wegneming van een gevaarlijk wanbegrip.

U dankend voor de verleende plaatsruimte, hoogachtend:

Uw dienstwillige dienaar, L. F. Jansen.

Vrijdag 13 december 1918 – avondeditie

Krijgsgevangenen.

Het kamp Friedrichsfeld ligt op 5 km van Wezel. Bevelhebber in dit kamp was de Duitse generaal Cederholm. Er bevonden zich bij het sluiten van de wapenstilstand een dertigduizend Fransen, Belgen, Engelsen en ook enkele honderden Serviërs en Italianen bijeen.

Na uit het kamp naar Wezel gemarcheerd te zijn, worden zij op aan de kade aldaar liggende lichterschepen ingeladen. Elk konvooi bestaat uit vier woon- en vier slagschepen, alsmede een keukenschip. Naast elk woonschip is een slaapschip gemeerd en met elk konvooi worden 3000 krijgsgevangenen vervoerd.

Van Wezel gaat het regelrecht over Lobith naar Dordrecht. Daar worden ze nader ingedeeld. De Belgen gaan per spoor naar Antwerpen, de Fransen naar Vlissingen of naar Rotterdam om verder per scheepsgelegenheid hun land te bereiken.

Belgen zijn er thans niet meer in het kamp te Friedrichsfeld. Ook de Duitse officieren hebben dit kamp verlaten en zijn vervangen door Franse adjudant-onderofficieren. Krijgsgevangenen afkomstig uit kampen in Hannover, Munster enzovoort vullen de open plaatsen nu gedeeltelijk in, in afwachting van verder transport.

Belgische geïnterneerden.

Maandag om 6 u 40 's morgens vertrekt van Leeuwarden een extra trein, welke de Belgische geïnterneerden, die nog in afzonderlijke groepen in verschillende plaatsen van deze provincie werkzaam zijn,

via Essen naar hun land zal terugvoeren. Te Meppel sluiten de Belgische geïnterneerden uit de provincie Groningen zich bij hen aan.

De Vlaamse studenten die in Nederland verblijven, te Utrecht in buitengewone zitting vergaderd; hebben zich in een motie uitgesproken tegen het streven tot inlijving van Nederlands grondgebied.

Brussel, 12 december. De Dernière Heure meldt, dat een burger bij St.-Vith (provincie Luik) op een Engelse schildwacht geschoten heeft. Het schot miste en de burger werd door de soldaat gedood. Een Engels officier heeft een tweede aanrander neergeschoten.

Brussel, 12 december. De Libre Belgique zegt, dat er in een ministerieel bureau een lijst gevonden is met de namen van de Duitse industriëlen, die de in België gestolen machines in hun bezit hebben.

Reuter seint heden uit Londen: vice-admiraal Sir Roger Keyes, de commandant van de patrouilleringsdienst met basis te Dover, heeft, in een daar ter stede gehouden rede het feit onthuld, dat met niet minder dan 39 Duitse duikboten was afgerekend in het kanaal alleen, tussen januari en september 1918.

Verder vertelde sir Roger nog dat, toen hij met koning George en koning Albert op de pier te Zeebrugge stond, hij aan koning Albert gevraagd had om een souvenir voor Dover. Koning Albert had hem toen een bel aangeboden, die 300 kg weegt, en die op de pier gebruikt werd om te waarschuwen tegen aanvallen uit zee en uit de lucht.

Generaal Michel, als verdediger van Namen op de voorgrond getreden, is tot opperbevelhebber der Belgische bezettingstroepen in Duitsland benoemd.

Op audientie - Bij minister Jaspar (KVdW).

Brussel, 10 december.

Toen ik de heer Jaspar, onze nieuwe minister van economische zaken, om een audiëntie vroeg, was ik bij voorbaat zeker van het antwoord. Niet omdat ik met hem vriendschappelijke betrekkingen onderhoud, maar omdat ik zijn karakter ken, dat open en mededeelzaam is, en geheel in overeenstemming met zijn nerveuze en uitstralende, zijn meeslepende en stichtende werkzaamheid. Ik heb hem leren kennen en waarderen onder de oorlog, in de "Société Générale", die het centrum was en als het brandpunt waar het Nationale Comité, dat nieuwe Belgische Parlement, zijn krachten in samentrok tot sterkere uitstraling, en op de déjeuners der "Taverne royale", waar die krachtige actie haar verpozing vond, weldadig en opwekkend als de vergaderingen der "Générale" zelf, bemoedigend in de vervolging en in het verzet, vruchtdragend in de ideeën die er werden gezaaid, in de ontwerpen die er ontstonden. Henry Jaspar was er, met Louis Franck, de ziel van. Deze twee mannen, die tot twee tegenstrijdige partijen behoorden, vulden er elkaar prachtig aan, de eerste één fijnheid en vlugheid, de tweede van inzichten breed en fors; beiden gloeiend van krachtdadige vaderlandsliefde, die echter uiting vond, bij de ene in geestige speurzin, bij de andere in een mild optimisme. De eerste zeer goed in staat alle hinderpalen te ondermijnen, te doorboren met zijn scherpe geest; de andere over alle hinderpalen heen ziende en ze als het ware negerend, waren beiden tegen wankelmoedigheid beter dan een remedie, een probaat profylactisch middel, dat beter dan vertrouwen inboezemde: dat een warme vriendschap stichtte.

Op die vergaderingen was de heer Jaspar de enige katholiek: de vriendschap die hij tot zich trok was er te minder dubbelzinnig om. Hoe kon het immers anders?: de bijzondere werkzaamheid van de

heer Jaspar was er naar, om de sympathie te wekken en levendig te behouden; hij had het op zich genomen, de zorg, het behoud voor onze kinderen te verzekeren. Want het zijn onze kinderen die onder de oorlog het meest geleden hebben; op sommige tijdstippen is de kindersterfte schrikbarend geweest, en de verzorging ervan uiterst moeilijk; tuberculose in al haar vormen: longtering, oogziekten, scrofulose rachitis teisterden de eerste jeugd; de verschrikkelijke ondervoeding, zorgde voor talloze kandidaten; het arbeidsveld dat Jaspar zich gekozen had was niet te overzien. Dat hij het bewerkte met een weergalozе ijver, die voor zijn medewerkers een tirannieke spoorslag was: hoe kon het anders, of hij verwekte er een algemene genegenheid door die berustte op innige dankbaarheid? Henry Jaspar had de toekomst van het ras, van het land in zijn handen: hij heeft, men kan het zonder overdrijving zeggen, die toekomst gered. België heeft tegenover die jeugdige, levensgretige, scherp schrandere man een grote schuld aangegaan. Daar was de ministerszetel hem door de koning toevertrouwd - hem die buiten de strijdende partijpolitiek stond - een beloning voor ... die vol wolvenijzers en schietgeweren ligt, en, na al de oorlogsarbeid, een verdubbelde krachtinspanning vergt; die Jaspar echter met erkentelijkheid heeft aanvaard, omdat hij nu eenmaal de werkzaamheid zelve is, en het hem toelaat, zijn taak met verzekerde uitslagen voort te zetten.

“Ik heb me nooit zo levenskrachtig, zo opgewekt gevoeld als in deze laatste veertien dagen,” zegt hij mij onmiddellijk. “Ge stelt u moeilijk voor wat er hier te verrichten is, maar ... juist daardoor ... Mijn hulpmiddelen zijn nog steeds beperkt: een secretaris-generaal, een typiste en een auto: daar moet ik voorlopig alles mee doen. Want personeel heb ik nog niet: de lokalen lieten niet toe het te plaatsen; ook hier was het een ongehoorde rommel; onder dit kabinet stak het vol munitie, hetgeen niet zonder gevaar was; en overal elders was

het terdege onbewoonbaar gemaakt. Het heeft ons echter niet belet om te werken: en nu zijn wij al prachtig op dreef. Er was weliswaar in Le Havre heel wat voorbereid: een zeer belangrijke documentatie, waar wij echter nog niet geheel over beschikken, en die trouwens geen rekening kon houden met hetgeen hier in het land gebeurde; daar was de toenmalige minister alleen op de hoogte van, en ... die had zoveel om het lijf dat waarlijk van hem niet meer te verwachten was dan hetgeen hij heeft verricht, - en dat is verre van gering. Dat betekent, bijvoorbeeld, al wat wij van onze geallieerden verwachten mogen, wat ons is toegezegd, en wat ons van nu af aan op prachtige wijze bereikt. De hulp van onze vrienden heeft zich reeds laten gelden in daden, waar wij over heel kort van genieten zullen; reeds plukken wij de vruchten van de diensten die wij hun hebben bewezen; zij betonen hun dankbaarheid op grandioze wijze: onze eigen dankbaarheid zal nooit groot genoeg zijn, ze dient in de eerste plaats te gaan naar onze koning, die hierin als tussenpersoon grote diensten bewijst. Anderdeels ben ik verbaasd geweest over de werklust van onze bevolking; na vijftig maanden lijden kon men enige natuurlijke depressie, een inzakking der krachten vrezen; daar is echter niets van: ik word bestormd door vragen, die alle de kracht van ons volk bewijzen; ook hierin is België België gebleven, en ge kunt niet denken met welke grote vreugde en hoop het mij vervult. Ik stel vast dat onze toekomst verzekerd is, voor een goed deel door onze bondgenoten de Engelsen en de Amerikanen, maar in de eerste plaats door de Belgen zelf: het verlicht mijn taak, omdat ik weet op welke hulp en op welke onverwoestbare energie ik kan rekenen.

Hoe ik mij nu die taak voorstel? - Het ligt in de lijn der nationale traditie van dit liberale land, dat de economische wederopbouw van België moet geschieden door de industriëlen en handelslui zelf. De plicht en de arbeid der regering moet er in bestaan, daartoe gemak te verschaffen en er controle op uit te oefenen. Wij steunen op vrije

concurrentie, omdat naar ons oordeel de staat een slecht industrieel, een onvoldoend handelsman is; toezicht is echter nodig om anarchie en hamsterpraktijken tegen te gaan; terwijl tussenkomst van de regering voor de bevoorrading van nijverheid en handel een vereiste was.

Toezicht en hulpvoorziening nu zijn op volgende wijze verzekerd. Eerst dan voor de nijverheid: licentie wordt alleen aan groeperingen, aan vakbonden toegekend. Iedere nijverheidstak - er zijn er achttien - zendt een afgevaardigde naar een middencomité, dat in verbinding staat met de Ciriab, of zo ge het liever hebt: met de C.I.R.I.A.B., of om het duidelijker uit te drukken: de "commission interalliée pour la reconstruction industrielle et agricole de la Belgique". Deze, die de productie vaststelt, verdeelt ze ook over de wereld. Het middencomité of "Comptoir national d'achat" (de naam drukt de bedoeling uit) ontvangt de bestellingen der nijverheidsgroepering, en voert ze naar gelang van noden en mogelijkheden uit. Aldus krijgt ieder volgens behoefte en voorraad, zodat oneerlijke of onbillijke mededinging is uitgesloten, elk misbruik en elke handicap onmogelijk wordt gemaakt. - Voor de handel was de werkwijze wat moeilijker. Wij hebben aansluiting gezocht met de syndicale kamers; ook hier werkt het "Comptoir national d'achat" als naamloze vennootschap mee, altijd onder ons toezicht, en in aansluiting met de Ciriab. Intussen is alvast vergunning verleend aan de kolenmijnen en aan de openbare diensten.

Maar ik heb niet alleen de wederopbouw van nijverheid en handel onder mijn bevoegdheid. Men heeft mij toegestaan, de kinderopvang te blijven verzekeren: dat is nu eenmaal mijn levenswerk. Doch er is nog meer: er is de oorlogsschade die te vergoeden is, en dat is een hele taak. Ik heb er mij met hardnekkigheid voor gespannen, en - ziehier!

En de minister toont mij vier dossiers: vier ontwerpen van wet met de erbij horende memories van toelichting.

“Ze worden woensdag op het bureel der kamer neergelegd”, zegt de minister met gewettigde voldoening. “Ze lopen, de eerste over de schade geleden aan roerende en onroerende goederen, en berust op de beginselen, die aan de Franse wet ten gronde liggen; de tweede, over de schade aan personen geleden, en die vergoed wordt door gelden en andere tegemoetkomingen; de derde betreft de oorlogswezen; de vierde gaat over de invaliden: ze voorzien het instellen van publieke inrichtingen van werken, enz.”

Ik druk de heer Jaspar mijn bewondering uit, en mijn dank die, in mijn innigste bedoeling, meer is dan een persoonlijke dank. Hij heeft mij geestelijk ontroerd: de Belg, die ik ben, kan niet dan die andere Belg erkentelijk zijn.

De heer Jaspar heeft echter een afwijzend gebaar: “Ik ben nooit zo gelukkig geweest,” zegt hij.

Nooit was geluk zo verdiend: nooit immers was het zo weinig egoïstisch.